

Звіт за результатами роботи

# ІНСТИТУТ МИРУ І ПОРОЗУМІННЯ



25 років успішних практик  
та реалізованих проєктів

# ВСТУП

Війна змінила сприйняття та вплинула на кожного з нас. Питання свідомого відповідального та згуртованого суспільства стало основою стабільності для держави, що знаходиться в умовах війни.

Інститут миру і порозуміння (ІМіП) – це організація, яка уже понад 25 років працює над досягненням позитивних і стійких змін щодо формування соціального капіталу та зміцнення “соціальної тканини” нашого суспільства за допомогою діалогових та відновних практик. Наша діяльність базується на відновному підході, основою якого є фокусування на поєднанні потенціалу експертів та громад у процесах прийняття життєво важливих рішень.

Ми починали свою діяльність з того, щоб сформувати нове розуміння та філософію вирішення конфліктів: “від суперництва - до співпраці”. Це дало можливість сформувати новий підхід та впроваджувати його в Україні у різних сферах. Наші моделі, рекомендації, успішні навчальні практики дали змогу реалізувати десятки великих проєктів, моделей та методологій у сфері освіти, правосуддя та безпеки. Наші експерти стали фахівцями на міжнародному рівні та продовжую свою роботу задля спільної мети.

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну спонукало організацію посилити фокус роботи з підвищення спроможності суспільства та держави ефективно протистояти викликам спричиненим війною. Ми проаналізували свою роботу та скоригували програми та пріоритети з лютого 2022 року. Разом з тим центральним вектором нашої діяльності залишився відновний підхід.

Ми продовжимо працювати та впевнено йти до своїх цілей. У найближчій перспективі ІМіП планує працювати над створенням механізму перехідного правосуддя для України та впровадження несудових засобів досягнення правосуддя в його рамках. Наша амбітна ціль – доповнити наявну модель перехідного правосуддя несудовими механізмами.

Ми працюємо над посиленням спроможності нашого суспільства протистояти викликам, спричиненим війною, відновленням соціальних зв'язків та стійкості.

## Разом до перемоги!

# ПРО ІМІП



**Інститут миру і порозуміння (ІМіП)** - це провідна українська громадська організація, яка спеціалізується на досягненні стійких змін щодо формування соціального капіталу та зміцнення "соціальної тканини" нашого суспільства за допомогою діалогових та відновних практик.

**Наша місія: Ми допомагаємо порозумітися у ситуаціях конфлікту і спільного прийняття рішень**



## ВІДНОВНЕ ПРАВОСУДДЯ

Створення доступної та дієвої альтернативи каральному правосуддю через впровадження програм відновного правосуддя в Україні (позасудових способів вирішення кримінальних конфліктів)



## ВІДНОВНІ ПРАКТИКИ В ГРОМАДАХ

Побудова безпечного середовища через підвищення потенціалу громад формувати ефективні соціальні зв'язки та посилювати згуртованість і стійкість



## ВІДНОВНІ ПРАКТИКИ У ШКОЛАХ

Розбудова спроможності усіх учасників освітнього процесу налагоджувати ефективну співпрацю, згуртованість та стійкість в системі освіти для формування безпечного та мирного середовища в школі.

**Наша історія** розпочалася зі створення Українського центру порозуміння (УЦП), який розпочав свою роботу в 2001 році в Києві, як представництво американської НУО «Пошук Порозуміння» (Search for Common Ground), а у 2012 році був реорганізований в ІМіП.

ІМіП має 25-річний досвід роботи у цій сфері. Наша діяльність базується на відновному підході, що спрямований на вирішення конфліктів і виправлення їх наслідків. Такий підхід передбачає побудову довіри та залучення учасників у процес обговорення, прийняття рішення чи розв'язання конфлікту. Це дає можливість сформуванню розуміння, досягнути консенсусу стосовно вирішення, розв'язання конфлікту або формування ненасильницького середовища.

**Наша команда** – це професіонали, що зарекомендували себе в різних країнах світу. Вони працюють з використанням кращих міжнародних практик відновного підходу, а також формують та впроваджують власні інструменти вирішення конфліктів та прийняття рішень у громадах, закладах освіти, організаціях тощо.

**В основні нашої роботи** – комплексний підхід, що передбачає всебічну підтримку пошуку порозуміння: починаючи від розробки та закінчуючи оцінкою ефективності. Протягом всього процесу ІМіП надає відповідні рекомендації та підтримку реалізації рішень, а також консультує та допомагає учасникам процесу.



# ДОСЯГНЕННЯ

Протягом 25-річної діяльності ІМіП вдалося розробити десятки інструментів спрямованих на побудову свідомого та відповідального суспільства, провести тисячі тренінгів та навчань, створити та впровадити десятки моделей взаємодій в громадах.

Модель “Шкільна  
служба порозуміння”

Трирівнева **модель**  
профілактики підліткової  
злочинності

Рекомендована МОН  
модель “Мирна школа”

Інклюзивна модель  
розбудови безпеки, стійкості  
та згуртованості в громаді  
“Безпечна громада”

**Механізм відновного  
правосуддя** в Україні

Модель вирішення конфліктів  
**Діалогова ініціативна група**

Закон України  
“Про медіацію”



1500



**Програм відновлення**  
розроблено та успішно  
впроваджено

5000



**Учасників** отримали навички  
з управління конфліктами та  
фасилітації діалогів

# ВІДНОВНЕ ПРАВОСУДДЯ

ІМіП впроваджує програми відновлення вже більше 20-ти років в Україні. З 2003 року у співпраці з Верховним Судом України, Офісом Генеральної Прокуратури, Міністерством внутрішніх справ, Службою пробачії та іншими профільними державними агенціями та експертами було розроблено та випробувано ряд методологій у сфері відновного правосуддя.

Нам вдалося досягти вагомих результатів у цій сфері. Так, за останні 3 роки команда ІМіП розробила **національні механізми застосування відновного правосуддя** для суддів і прокурорів, а також рекомендації щодо нагальних кроків на шляху впровадження відновного правосуддя в кримінальне судочинство України.



**Трирівнева Модель профілактики підліткової злочинності.** Об'єднання ресурсів громади з метою профілактики злочинності неповнолітніх.

**Центр відновних практик в громаді.** Організація або її структурний підрозділ, діяльність яких покликана забезпечити організаційну підтримку процесу впровадження відновних практик профілактики конфліктів у громаді.

**Механізми взаємодії медіаторської спільноти.** Через Центр відновного правосуддя в громаді або іншу громадську установу.

# ВІДНОВНІ ПРАКТИКИ В ШКОЛАХ

Ще одним важливим напрямом роботи ІМіП є **розбудова безпечного та мирного середовища в освітніх закладах** заради сталих позитивних змін. За час роботи у сфері відновних практик у школах ми налагодили постійну роботу близько 30-ти Шкільних служб порозуміння (ШСП) у різних регіонах України, навчили більше 5000 школярів та вчителів вирішувати конфлікти шляхом медіації.

**30 ШКІЛЬНИХ СЛУЖБ  
ПОРОЗУМІННЯ**

**5000 ШКОЛЯРІВ ТА ВЧИТЕЛІВ  
ПРОЙШЛИ НАВЧАННЯ ЩОДО  
ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ  
ШЛЯХОМ МЕДІАЦІЇ**

**10 ПІЛОТНИХ ШКІЛ ВЗЯЛИ  
УЧАСТЬ У МОДЕЛІ МИРНА  
ШКОЛА**

**МОДЕЛЬ “МИРНА ШКОЛА” –  
РЕКОМЕНДОВАНО МОН**

Також велику роботу було приділено методичній та рекомендаційній основі. Зокрема, ми розробили методичні рекомендації та Рекомендовані стандарти якості функціонування ШСП, склали алгоритм створення ШСП, переклали книги іноземних авторів, які значно підвищили продуктивність діяльності служб.

Результатом багаторічної роботи ІМіП стало створення **унікальної моделі “Мирна школа”** - інтегрованої та комплексної моделі побудови взаємовідносин і комунікації в освітньому закладі, метою якої сьогодні є формування і підвищення стресостійкості, розвиток самоусвідомлення і чутливості до багатоманіття у шкільній громаді. Модель було впроваджено в 10-ти пілотних школах у 5-ти областях України у якості освітнього експерименту всеукраїнського рівня.

Станом на початок 2023 року освітній **експеримент завершено та отримано схвалення від Міністерства освіти і науки України** для подальшого впровадження нашої моделі. Також ІМіП займається неформальною освітою молоді з тем управління конфліктами та розбудови миру. За 2022 рік більше 50 дітей опанували навички життестійкості та роботи зі стресом. Ще 10 учнів наші експерти підготувати до самостійного вирішення конфліктів у якості шкільних медіаторів.

# ВІДНОВНІ ПРАКТИКИ В ГРОМАДАХ

Даний напрям роботи передбачає побудову безпечного середовища шляхом підвищення потенціалу територіальних громад формувати **ефективні соціальні зв'язки та посилювати згуртованість і стійкість**.

ІМіП розуміє безпеку в громаді в широкому контексті. Вона, на нашу думку, включає не лише наявні системи відеоспостереження, патрулювання вулиць, пожежну безпеку та безпеку дорожнього руху, доступ до закладів охорони здоров'я та інших безпекових механізмів, а й такі компоненти, як:



- згуртованість громади, високий рівень довіри в ній;
- злагоджена комунікація між зацікавленими сторонами;
- взаємодія поліції та громади, залучення жителів громади до розв'язання локальних проблем;
- лідерський потенціал жителів громади;
- інтегрованість вразливих суспільних груп у громаду.

У цьому напрямі, поточна діяльність ІМіП спрямована на подолання наслідків війни. З цією метою було **створено національну мережу з 17-ти партнерських організацій громадянського суспільства**, які, серед іншого, організовують і сприяють діалогу із залученням громадянського суспільства.

З 2017 до 2022 року експертами ІМіП та партнерських організацій було розроблено **Методологію аналізу безпекових ризиків та потенціалу громад з безпеки**. Близько 100 громад скористалися цією методологією для аналізу та вироблення релевантних безпекових стратегій, використовуючи для цього інструменти діалогу. Близько 10-ти стратегій стали частиною місцевих політик - тобто були затверджені як локальні програми місцевими радами.

У 2018 році ІМіП було складено карту конфліктного потенціалу та потреб 20-ти місцевих громад у Донецькій та Луганській областях. Окрім того, ми допомогли понад 30 громадам розробити індивідуальні плани розвитку та розбудувати спроможність для реалізації ініціатив з безпеки та протистояння поляризації.

ІМіП працює над підвищенням рівня безпеки в громадах через:

- розвиток потенціалу громад до розробки і впровадження безпекових програм;
- підвищення експертності громади в питаннях безпеки;
- налагодження комунікації та співпраці між ключовими суб'єктами, які мають вплив на становлення безпеки;
- розвиток адаптивності громади до викликів.

Одним із головних завдань ІМіП щодо формування безпеки в громадах є підвищення їхньої стійкості до безпекових ризиків у середньо- та довгостроковій перспективах.

За такого комплексного підходу вдається побачити якнайширшу картину розвитку громади, у якому **безпека є складником стабільного економічного зростання й запорукою соціального благополуччя.**

Також ми переконані, що стратегія/програма зі створення безпечного середовища є передусім стратегією управління ризиками в громаді. Увага до безпекових викликів і пошук потенційних «точок росту» в стратегічних напрямках розвитку громади стали для нас пріоритетами.

У 2016, 2017 та 2019 роках ІМіП підготував спеціалістів та підтримав роботу пілотних програм з реінтеграції ветеранів у Чугуєві, Харкові, Івано-Франківську та ще у 5-ти громадах. Було також проведено дослідження щодо реінтеграції ветеранів війни у цих громадах у рамках Академії Фольке Бернадотта, Проєкт «Місцеве самоврядування та верховенство права в Україні».



# ДІЯЛЬНІСТЬ ІМІП В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну спонукало організацію змістити акценти у нашій роботі. Адаптація до умов воєнного стану дала змогу впроваджувати проекти, спрямовані на підвищення спроможності суспільства та держави, а також ефективно протистояти викликам спричиненим війною.

ГО "ІМіП" проаналізувала свою роботу та скоригувала програми та пріоритети з лютого 2022 року. Разом з тим центральним вектором нашої діяльності залишився відновний підхід.

**Враховуючи нові реалії в освітньому середовищі та проблеми, спричинені війною, ми адаптували модель "Мирна школа" під нові реалії:**

- ✓ посилили Модель компонентом Первинної психологічної допомоги та роботі з травмою;
- ✓ доповнили практики саморефлексії та життестійкості для формування стійкості та попередження вигорання серед учасників освітнього процесу;
- ✓ продовжили впроваджувати практики побудови стосунків, чутливості до багатоманіття та вирішення конфліктів.

**У 2022 році освітній експеримент всеукраїнського рівня було завершено та отримано схвалення МОН України для подальшого поширення моделі.**

З метою підвищення спроможності учасників освітнього процесу ефективно вирішувати конфлікти, будувати конструктивні стосунки, бути чутливими до багатоманіття, саморефлексії та життестійкості було розроблено комплексну програму навчання та супервізій

100



**Супервізій та тренінгів**  
проведено для вчителів і  
шкільних психологів

6



**Потоки онлайн-курсу для підлітків** на тему відновлення та стійкості

Випустили унікальний навчальний продукт для педагогів і не тільки. **«Складанка»** - трансформаційна гра, яка містить систематизований набір інструментів (карток), покликаних сприяти формуванню таких компетенцій як побудова та підтримка стосунків, саморефлексія та життєстійкість, конструктивне вирішення конфліктів, чутливість до багатоманіття та відсутність дискримінації.

Ми працювали над посилення уваги до стійкості осіб, груп і спільнот, які постраждали від військових дій. ІМіП розробив навчальні курси для вчителів та учнів шкіл зі стійкості та першого психологічного аудиту. Понад 700 дорослих та 54 дітей навчилися покращувати свою стійкість до психологічних наслідків бойових дій та надавати допомогу іншим.

Для **покращення соціальної згуртованості** в Україні та подолання наративів розколу в українському суспільстві ми розробили та впровадили нові ефективні інструменти. Так, організація розробила та реалізувала низку комунікаційних кампаній із загальним охопленням 20-ти мільйонів людей спрямованих на вирішення цих питань.

Також організація працює над розвитком онлайн-платформи, яка допоможе сформувати українські наративи російсько-української війни та створить базу для інклюзивного відновлення України.

ІМіП активізував адвокаційну та просвітницьку діяльність, спрямовану на впровадження концепції «інклюзивного» відновлення до державного порядку денного щодо відбудови України.

Розширення партнерства та співпраці: ІМіП заснував нові партнерства з іншими неурядовими організаціями, державними установами та міжнародними організаціями: Swiss peace, ООН-Жінки, IREX тощо.

Контекст ситуації в Україні змінюється зі швидкістю світла, та ІМіП хоче бути впевненим, що розроблене втручання найкраще відповідає інтересам бенефіціарів. Тому, ми пропонуємо найкращі практики соціальної згуртованості та управління конфліктами. За 2022 рік ми підготували та долучились до роботи над близько 10-ти відкритих і закритих досліджень. Зокрема,

- Зміцнення соціальної згуртованості та стійкості через комунікаційну кампанію.
- Правосуддя щодо війни в Україні: як справдити очікування в реаліях наявних викликів

ІМіП є однією з **засновників коаліції “Україна. П’ята ранку”** – це коаліція правозахисних організацій, які збирають та документують військові злочини та злочини проти людяності, вчинені під час російської збройної агресії в Україні.

Ми продовжимо працювати та впевнено йдемо до своїх цілей. У найближчій перспективі ІМіП планує працювати над **створенням механізму перехідного правосуддя** для України та впровадження несудових засобів досягнення правосуддя в його рамках.

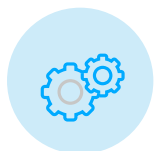


**Наша ціль:** доповнити існуючу модель перехідного правосуддя несудовими, людино центрованими практиками, які сприятимуть відновленню та стійкому миру в країні.

## НАШІ ПРІОРИТЕТИ



Розширення діяльності адаптованої до сьогодення моделі “Мирна Школа” через створення ресурсної онлайн-платформи (залучення нових шкіл до довготривалої співпраці)



Розробка та впровадження моделі підвищення спроможності громад щодо програм з інклюзивного відновлення



Сприяння розвитку консолідації в українському суспільстві шляхом протидії “розколюючим наративам”, забезпечення права на правду та розвиток платформи для сприяння співпраці українського суспільства та міжнародних партнерів у відбудові України

# НАШІ ПАРТНЕРИ



Інститут миру і порозуміння  
м. Київ, Україна  
2023